

TRANSCRIPT Een griezelige blauwe vlek (afl. 189)

ML Dag partypeopeltjes en partypoepers, welkom bij Damn Honey.

INTROTUNE.

NYD De podcast over shit waar je als vrouw van deze tijd mee moet dealen.

ML Mijn naam is Marie Lotte.

NYD En ik ben Nydia.

ML En dit is aflevering 189.

NYD Harstikken vanuit Vlieland.

ML Harstikken vanuit een sauna.

NYD Ja, we zijn in een sauna gaan zitten die niet aanstaat... in de hoop dat het geluid een beetje oké is.

ML Ja, maar we zitten hier allebei van... Ik ben doodsbang.

NYD Werkt het? Doet het het?

ML Ik heb geen idee, dus ik ben benieuwd of deze versie de ether gaat halen.

NYD Ja, als je het hoort dan hoera voor ons.

ML Yay!

NYD Het is een Yes No aflevering. Ja, wij zijn dus op vakantie, op werkvakantie. Op Vlieland.

ML Ja, hier op Vlieland. Ons tweede thuis ook wel genoemd. En we zijn een beetje aan het nadenken over onze volgende theatershow.

NYD Ja, en wij dachten, joh, die Yes No-aflevering nemen we gewoon op van Vlieland. Dus we gaan de week langs.

ML Daar zijn we dan weer.

NYD Vanuit de sauna.

ML Precies, en we doen de highs en de lows op het feministisch gebied van de afgelopen week.

NYD Ja.

ML Maar eerst een leuk bericht.

LEUK BERICHT TUNE

NYD We doen het even helemaal anders deze aflevering, want het leuk bericht bestaat deze week uit een aantal kritische takes..

ML Ja..

NYD ...op onze reactie op het poststuk van aflevering 186 over hyperkapitalisme. Met Mirjam de Rijk ging die aflevering. En dat poststuk dat gingen we bespreken. Toen maakte ik een femimisser, want ik nam de zaak niet serieus genoeg.

ML En toen werd jij op je vingers getikt door de mensen.

NYD Ik was ook chagrijnig, dat spatte er vanaf. En ik vond het allemaal maar een beetje gemiemel.

ML Jij vond het maar zo-zo?

NYD Ik vond het maar zo-zo..

ML Jij had zo van ja hallo, waarom moet dit.

NYD Ja. En toen waren er een aantal mensen die even wat gedachtes en ideeën op papier hebben gezet en naar ons hebben gemailed. En toen dacht ik, nou, weet je wat, ik lees het gewoon even voor.

ML Heel goed idee. Wat was de korte samenvatting van de brief?

NYD Het poststuk, ja oké. Een stel, man en vrouw, één werkt vier dagen de man, de vrouw werkt drie dagen. Stel is bang dat de vrouw door haar extra dag vrij meer onbetaald zorgwerk op zich neemt. En hoe dat nou op te lossen? Door klusjes die langer duren dan een half uur op te schrijven. En uiteindelijk een berekening te maken, doet de vrouw nou inderdaad meer zorgwerk dan betaalt de man haar een uurloon, dus wat zij bij haar baan verdient, maar dan voor het zorgwerk.

ML Ja. En we zeggen nu zorgwerk, maar uit niets in deze brief bleek dat er bijvoorbeeld kinderen waren.

NYD Nee. Toch gingen we het daar over hebben...

ML Toch gingen we het daar heel erg over hebben, maar het is wel echt zo dat het niet ging over kinderen. Ik heb die associatie gewoon meteen bij het woord zorgwerk.

NYD En daar ging jij ook een beetje de feminist in?

ML Absoluut, want ik ging meteen over kinderen.

NYD Maar laat ik een brief voorlezen:

Hoi Damn Honey!

Ik luister graag naar jullie podcast en vandaag struikelde ik toch een beetje over de vraag van het stel die worstelt met hoe je met het onbetaalde werk in huis wordt omgegaan.

Hun struggle met werk, salaris, en op een eerlijke manier samenwonen.

Jullie vonden dat eigenlijk een beetje overdreven en al snel ging het over 'Hoe ga je dat dan allemaal bijhouden als je een kind hebt?'

Dat was niet de vraag.

ML Guilty.

NYD Ja, heel erg me eens. Ik vond dat zelf ook storend, maar tegelijkertijd deed ik er ook aan mee. Excuses.

Het gaat JUIST in de hele discussie mbt gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen, over onbetaald werk. Dat misschien wel betaald zou moeten zijn.

Ik vond het eigenlijk een heel goed idee, dat ze dit zo wilden oplossen.

En goed om dat aan te kaarten.

Waarom? De ingesleten gewoontes van de mannenrol en vrouwenrol moet je niet onderschatten. Voordat je er erg in hebt is de vrouw op die ene dag dat ze minder werkt, het hele huishouden aan het doen, zodat het stel op hun gezamenlijke vrije dag samen leuke dingen kan doen. Dan is de verhouding meteen al helemaal scheef.

Dat afdoen met 'Ach even stofzuigen is toch zo gebeurd?' dan houd je de hele man/vrouw verdeling in stand. Het bijhouden van die uren is prima te doen met de apps die je tegenwoordig hebt, dat is helemaal niet veel gedoe.

Dus ik vond jullie antwoorden niet goed.

Jullie namen het niet echt serieus.

NYD Jij had trouwens... jij deed wel nog een poging

ML Ja ik zei juist "wat leuk dat jullie hierover nadenken"

NYD Ja oke, dus dat dat even duidelijk is.

ML Ja hallo

NYD Verder met de brief:

Ik heb dit zelf ook ervaren. Dat ik er moeite mee had dat vond met maar raar. Het is immers logisch dat degene die als eerste thuis is ook kookt. Huh? Waarom? Dat is onzin!

Ik heb zelf mijn leven lang een ongelofelijke pesthekel gehad aan alles wat met huishouden te maken heeft.

En nog steeds. En ik heb er ook mee geworsteld omdat ik (v) altijd degene was die dan weer moest aanklaarten dat we (stel, m+v) nodig weer eens moesten schoonmaken.

Uiteindelijk hebben we het huishouden nooit onderling betaald (wat ik een goed idee vind!) maar wel alle uitgaven bijgehouden en aan het eind van het jaar afgerekend (vakanties, boodschappen, uitgaan, aankopen etc).

Plus degene die het altijd het laatst thuiskwam die mocht ook koken (lees: mijn man, keep in mind dat ik al genoeg deed). Voor het idee: ik freelancer verdiende meer, en werkte ook veel thuis. Hij werkte altijd heel erg over op zijn eigen bedrijf, en verdiende minder).

Hoe we het hebben opgelost met het schoonmaken?

Heel praktisch: gewoon niet schoonmaken. Fuck it.

En ieder onze eigen was doen.

En nu?

We zijn nog steeds met veel plezier samen, al meer dan 25 jaar.

(hoewel de beginjaren tussen ons echt niet makkelijk waren, we moesten nog veel leren...)

Bewust kinderloos, heeeeeeel fijn, elke dag plezier van!

Graag dit anoniem gebruiken, als je het gebruikt. Het is toch wel persoonlijk.

De emancipatie is nog lang niet klaar.

Zolang mannelijke activiteit in huis/onbetaalde arbeid/kind verzorgen 'helpen' wordt genoemd, zijn we er nog lang niet. 'Papa-dag' BRAAK!

Nederland bungelt weer op plaats 28 in het Global Gender Gap Report.

Altijd interessant om eens even te bekijken.

Groetjes van een activistische feminist!

Ga zo door lieve Damn Honey's!

Onward & upward

ML Dus hier in deze brief is het punt dus dat iemand een hekel heeft, of de vrouw een hekel heeft aan het schoonmaken, maar wel nog steeds ervaart dat het op haar schouders komt te liggen.

NYD Ja.

ML Los van of er kinderen zijn.

NYD Ja. En kinderen daar moeten we mee ophouden met dat de hele tijd erbij halen.

ML Ja, oké. Maar kijk, ik haal dat erbij omdat uit allerlei cijfers blijkt dat de echte ongelijkheid, de echte scheve verdeling komt vaak op het moment dat er kinderen komen.

NYD Ja, klopt.

ML En dat is waarom het ook een beetje met die brief, denk ik, misschien waarom jij er chagrijnig van werd, weet ik niet, maar waarom we de hele tijd dachten, maar is die verhouding dan zo scheef op het moment dat er geen kinderen zijn? Toch?

NYD Ja...

ML Daarom ga ik de hele tijd naar, oké, maar je kan het maar beter ondervangen voor het geval dat kinderen komen. Maar ik snap wel dat het nog gewoon niet aan de hand was.

NYD Ja, en dus nog niet, het is niet aan de hand, punt.

ML Nee, het is niet aan de hand en niet nog niet aan de hand. Het kan ook zijn dat je geen kinderen krijgt.

NYD Precies.

ML Nou, zal ik dan eventjes een tweede brief voorlezen?

NYD Doe dat.

ML *leest voor*:

Mooie discussie over huishoudelijk werk verdelen! Naast het serieus nemen

ML: “Nydia Voorthuizen”

kan het misschien ook wat validistisch hebben om te verwachten dat het voor iedereen makkelijk te doen is zonder kinderen in een klein huis? Ik vond dat zelf best een opgave en mijn partner ook bijv vanwege een energiebeperking, depressie etc. No offence, maar ik kreeg een beetje een faal gevoel bij dat ik het makkelijk zou moeten kunnen. Veel liefs voor al jullie geweldige werk en deze gesprekken niet uit de weg gaan <3

En dit was weer eventjes echt dat ik dacht dat is natuurlijk ook zo.

NYD Zeker!

ML Wij zien het ook natuurlijk heel erg vanuit onze eigen...

NYD Klopt helemaal!

ML ...Abled-ogen.

NYD Abled-ogen, Abled-ervaring, Abled... plus een stofzuiger die heel prettig werkt in mijn geval.

ML Precies, want jij hebt daar echt voor geïnvesteerd.

NYD Ja, precies. Op mijn 30ste een hele goede stofzuiger mezelf cadeau geven die je zo even snoerloos pakt. En alleen dat al maakt natuurlijk ook uit. Ik had het gewoon niet moeten zeggen van het is makkelijk.

ML Je doet het even in een kwartiertje en hoe groot is dat huis dan?

NYD Ja, precies. Dat had ik niet moeten zeggen. Oké, laatste nog. Weer een hele andere take eigenlijk.

Ha Marie Lotte en Nydia,

Heerlijk zo'n discussie over hoe het huishouden eerlijk te verdelen!

Jullie zijn lieve schatten dat jullie om de aller aller belangrijkste vraag heen draaiden.

Waarom werkt zij maar drie dagen, en hij vier?

Het is oprecht een vraag, want misschien is het om medische redenen of doet zij nog een opleiding naast het werk.

Maar als dat niet zo is weten we nu allemaal wiens carrière minder ver gevorderd is als er straks kinderen zijn,

NYD Daar zijn de kinderen weer

wie er thuis blijft als het kind ziek is, en wie na kind nummer drie nog minder gaat werken omdat haar loon niet meer opweegt tegen de opvang kosten.

In mijn feministische jonge jaren vond ik parttime werken fout en moederschap iets sufs. Nu, twee kinderen later denk ik daar anders over. In ons huishouden zien we onze betaalde en onbetaalde arbeid als werk dus ja, wie minder uren buitenshuis werkt doet dus meer in het huishouden.

NYD Dat word dus hier gezien als een logisch gegeven, dus eerlijke verdeling.

Moet dit 100% gelijk verdeeld zijn, nee, je hebt met z'n tweeën ook maar zo veel energie te verdelen. Er zijn zat avonden dat ik op de bank lag bij te komen terwijl mijn vriend, ook na

zijn werkdag, de keuken nog schoonmaakte omdat ik echt moest bijkomen van een hectische dag.

Omdat we beide het huishouden dragen, althans ik schat in 60% door hem 40% door mij want ik maak langere dagen (4x8 vs 4x10+), voelen we ook beide hoe zwaar het is. We snappen dat de ander ook gewoon op kan zijn na die hele dag thuis met de kinderen!

Dus, het beste medicijn om jezelf te beschermen tegen die valkuil van ouderwetse rolpatronen is meer te gaan werken en verdienen (en een hulp in de huishouding te nemen). Of je springt lekker in die valkuil met je lieve kindjes straks en draagt het onbetaalde werk voor jullie gezin maar laat het dan wel een bewuste keuze zijn.

Lieve groet

ML Ja, en hier wordt er dus uitgegaan van er komen straks kinderen. En hier zit gewoon de hele tijd die crux, als er kinderen komen, dan is die verhouding misschien scheef.

NYD Ja, dan groeit het nog schever. Ik moet wel zeggen, de verdeling, de drie dagen, vier dagen, die heeft Mirjam de Rijk wel degelijk ook aangekaart. En ook gezegd van kijk, als dat echt is wat je wil, dan moet je dat lekker doen. Maar als dat niet helemaal lekker voelt, moet je daar toch eens naar kijken... van waarom is dat eigenlijk en kan ik dat niet veranderen. Maar waarom ik vooral deze brieven even voor wilde lezen... en heel veel dank voor de mensen die wat hebben ingestuurd, is omdat het laat zien dat dit een probleem is waar heel veel mensen tegenaan lopen... en waar sommige mensen ook hun weg in hebben gevonden. Maar we moeten er eigenlijk veel meer over praten. En wij, vooral ik, was niet degene om hier advies over te geven. De feministische praatgroepen moeten gewoon terug naar de jaren 70-80.

ML Ja, en wat in die oorspronkelijke brief ook werd gezegd, was dat we dit goed willen doen en we proberen verhalen te vinden van mensen en hoe ze dit verdelen en hoe dit aan te pakken. En die kunnen we niet vinden. En wat ik wel grappig vind is, we lezen die brief voor en we hebben er een discussie over en er zitten zo wat is het, vijf reacties in de mail. Dus dit maakt wel veel los bij de mensen, dat ze dus ook helemaal in de pen kruipen en helemaal hun eigen situatie ook uitschrijven. Dus het is niet zo dat mensen niet zitten te wachten op

informatie. Men wil gewoon weten hoe andere mensen het doen om daarvan te leren of om dat wel of niet over te nemen. Dus er moet ook meer gepraat worden over... ja, je hebt meer die feministische praatgroepen nodig inderdaad.

SPONSOR HET ZOMEROFFER

NYD De theatervoorstelling waar we nu reclaaaaamee voor mogen maken intrigeert mij
MATELOOS

ML ik heb jou al meermaals aan mensen horen vertellen over deze voorstelling

NYD ja, sinds ik over dit stuk - het zomeroffer - las, denk ik alleen maar: WAT GAAN ZE DOEN DAN???? En ik ben sowieso al zo'n fan van het Amsterdamse bostheater

ML oké, WACHT. Even terug. Naar de basisssss. Het gaat TE SNEL

NYD excuus

ML het enthousiasme nam je weer even over

NYD ja, oké, het zit zo: elke zomer is er in het Amsterdamse bostheater een groot theaterstuk te zien

ML en dat Amsterdamse bostheater alleen al is een BELEVING

NYD ik ging er voor het eerst heen toen ik een jaar of 15 was, met m'n toenmalige verkering en zn moeder. En ik wist NIET wat ik mee maakte. Midden in het bos een openluchttheater met een enorm podium

ML en voor de voorstelling picknicken op de tribune! of deden jullie dat niet?

NYD jaaa, ja, ook. Het was GEWELDIG en sindsdien probeer ik eigenlijk elk jaar wel te gaan, ongeacht wat er speelt

ML dit jaar speelt het meest spraakmakende theatergezelschap van Nederland: DE WARME WINKEL. In 2019 mochten zij ook al eens de zomervoorstelling maken en spelen en toen verbraken ze ALLE bezoekersrecords - ik was een van die bezoekers en het was HI-LA-RISCH. Ik heb zelfs de theatertekst gekocht na de voorstelling. En dan bundelen ze dit jaar ook nog eens de krachten met de meestermuzikanten van asko sjeunberg (AskolSchönberg) en de internationaal vermaarde multitalenten van toeki delfien (Touki Delphine)

NYD Dit jaar spelen ze dus Het Zomeroffer, een groots muziektheaterspektakel met theater/dans/zang/muziek en ik ga nu dan toch even een stukje voorlezen - ik weet dat dat vaak wat saai is - iets voorlezen - maar let op, want ik ben intriguedddddd:

Deze zomer gaat het gebeuren: De auto gaat eraan.

Hij heeft ons veel gebracht: individuele vrijheid, avontuur, gemak en erotiek, maar zijn tijd is gekomen. Hij moet eraan geloven.

Het Zomeroffer is gebaseerd op de fameuze Le Sacre du Printemps van Igor Stravinsky. Waar in het oorspronkelijke ballet een jonge vrouw wordt geofferd, sterft in dit bos elke avond, 35 zomeravonden lang, de vierwieler van iemand uit het publiek. Iemand die er klaar voor is om een pas op de plaats te maken om de aarde op adem te laten komen. Wie wil overleven moet offeren. En een offer is nooit pijnloos

ML O M G. WATTTT gaan ze doen???

NYD dit wil je toch zien?

ML dit móet ik zien

NYD stel je had een auto, was je dan in je auto hierheen gegaan? Zou je dat durven?

ML NEE, ik zie de warme winkel er ontzettend voor aan om echt unhinged shit te doen

NYD monumentaal en poëtisch, is waar ze voor gaan dit jaar, las ik

ML blaas me omver warme winkel, ik weet dat jullie het kunnen

NYD Voor tickets kijk op bostheater.nl/hetzomeroffer

MUZIEK

ML Dan is het nu tijd voor de Damn Honey No. Nyd?

NYD Ja. Weet jij, wanneer ik toch wel een beetje in de paniek schiet?

ML Ik denk dat ik het weet.

NYD Ik ga het je vertellen.

ML Ja.

NYD Als klimaatwetenschappers dingen zeggen zoals dit is heel griezelig.

ML Ja, toen ik dit artikel las, deze woorden, heb ik het weggeklikt.

NYD Dat snap ik heel goed. Het is een uitspraak van een wetenschapper, een oceanograaf, om precies te zijn. En hij deed die uitspraak over een blauw vlekje op een wereldkaart in de oceaan. Dat blauwe dat vlekje zou kunnen aanduiden dat grote rampspoed eerder op de loer ligt dan gedacht.

ML Ja, oké.

NYD Dit is een onderwerp, denk ik, klimaatramspoed, waar niet iedereen even enthousiast is van; oh ja, vertel me alles en meer, ik wil alles weten over die rampspoed. Waaronder jij, geloof ik.

ML Ja, maar jij gaat het mij helaas toch vertellen.

NYD Jij zit met mij in het sauna-tje.

ML Ik weet nog namelijk dat vorige week Daniel erover begon, onze aller Daniel van der Poppen, en dat ik toen zei: bek houden.

NYD Maar jij hebt wel een beetje zitten klikken toch?

ML Ik heb een beetje zitten klikken, ook omdat ik het dan niet kan laten, want ik hoorde die woorden en toen dacht ik, maar dit is heel groot. En het is ook heel groot.

NYD Je wilt er een grip op krijgen en tegelijkertijd wil je het eigenlijk niet weten.

ML En eigenlijk waar ik naar zoek als ik dit open klik is: het komt allemaal goed, alles is terug te draaien, het komt allemaal goed. Maar goed, jij gaat me nu vertellen of dat er ook daadwerkelijk in staat.

NYD Eeeeeeeuuuuuh. Goed ja, maar als mensen dus niet willen weten, of ze denken het is te groot en ik kan er persoonlijk misschien toch niet zoveel aan veranderen dan moet je maar eventjes het doorspoelen. Dat zou ik toch even gezegd hebben. Oké, nou klimaatverandering is niet iets van de toekomst. Dat weten we allemaal, dat hebben we ook vaker in deze podcast gezegd. Het is al gaande, we hebben te maken met opwarming, overstromingen, mensen gaan nu op dit moment al dood, er is droogte, er is hitte, het is allemaal hartstikke gaande al. En dat is dus niet zozeer iets van de toekomst. En nou is het dus zo dat die opwarming die al gaande is, die kan zorgen voor wat men noemt “kantelpunten in het klimaatsysteem”. En als zo'n kantelpunt eenmaal bereikt wordt, die wordt bereikt als er een kritieke grens wordt overschreden, dan komt er in korte tijd, komt een soort stroomversnelling. Dus er verandert opeens heel veel. Die veranderingen die gaan ook snel en als je dat kantelpunt dus eenmaal zo, flop, over bent, dan kan je dus eigenlijk ook niet snel terug. Het is onomkeerbaar.

ML Ja, nee, dat zijn enge momenten.

NYD Het zijn hele enge, enge dingen ja. En wat ook nog zo is, als je dan eenmaal een kantelpunt bent gepasseerd, dan is de kans ook groot dat je weer een ander kantelpunt ook weer sneller bereikt en dat je een soort domino effect krijgt van narigheid.

ML Ja, want het gaat allemaal zeg maar op kantelpunt op kantelpunt op kantelpunt, op een gegeven moment gaat het gewoon heel snel.

NYD Ja, ik ga vertellen over zo'n kantelpunt en dat is er eentje waarvan klimaatmodellen eigenlijk altijd lieten zien van nou dat gebeurt in 2100, nu nog niet. Of 2100, hoe zeggen we dat?

ML 2100?

NYD Ja, 1990 zeiden we ook 2100. Ja. Nu nog niet en als dat dan gebeurt in 2100, dat is dan wel echt als álles tegen zit. Dat was een beetje het verhaal.

ML Ja, het was altijd een soort van ver weg show. Dit gebeurt echt alleen maar als alles, alles, alles misgaat en het gaat weg aan vijf graden, zes graden, zeven graden omhoog ofzo.

NYD Ja oké, nou toen kwam er ineens onderzoek, dat is vorig jaar al verschenen en dat liet eigenlijk zien van nou dit kantelpunt dat kan nog wel eens eerder komen dan we dachten,

nog voor het eind van deze eeuw. En nou is er ook weer nieuw onderzoek van Universiteit Utrecht en dat bevestigt deze conclusie. Het risico op dat dit gebeurt is volgens recente studies veel groter dan dus eigenlijk gedacht was en ik heb deze informatie allemaal uit de Volkskrant dus mensen kunnen dit artikel ook lezen. Ik wil even de credits geven. En een linkje aan KNMI en zo heb ik ook nog in de show notes. Waar heb ik het nou over? Die blauwe vlek op de wereldkaart waar die oceanograaf van zei van: dit is heel griezelig, die staat voor koud. En dan in dit geval dus kouder dan verwacht. Het zou dus kunnen duiden, die koude vlek, dat dat kantelpunt al in gang is gezet. Over welk kantelpunt heb je het? Ik kan niet wachten! Ik heb het gevoel dat ik het moet inleiden, ik weet ook niet waarom.

ML Maar zeg het!

NYD Het gaat over de instorting van de zeestroom die het noordelijk halfrond van warmte voorziet. Dat is iets vrij... Ja, wat zeg je? Toch?

ML Ja, maar ik zie het al. Het is die golfstroom waar dus zeg maar, waar koud water en warm water verplaatst. En dan wordt het daar koud en daar warm en daar koud en daar warm.

NYD Je hebt zoiets als de warme golfstroom. Die stroming maakt deel uit van wat het KNMI de Wereldwijde Transportband voor Oceaanwater noemt. Dus een soort van duw-duw-duw, we gaan met ons water de hele wereld over.

ML Maar dit gaat dus echt over de hele wereld, dus het is heel belangrijk.

NYD Ja, en die stroom die wordt eigenlijk aangevoerd, of die blijft gaande dankzij zout en temperatuurverschillen. En in het specifieke geval van de warme golfstroom, heeft dan dan ook nog wind, speelt daar ook een rol in. Hoe werkt het? Warm water van de Golf van Mexico, die gaat naar het noorden. Nou, wat gebeurt er met dat warme water? Dat koelt af. Het bevriest. Het wordt gedeeltelijk zeeijs. Zout bevriest niet en dus wordt het omliggende water zouter. Nou, dat water wat dus eigenlijk nog zouter wordt, dat is dan zout en koud. En zout en koud water is zwaarder dan zoet en warm water. Dus dat water, dat zware zoute water, dat koude koude water, dat zakt twee tot drie kilometer naar beneden. Dat gebeurt in de buurt van Groenland en IJsland en dan stroomt het weer terug naar het zuiden. Op het oppervlak krijg je juist relatief licht en warm water en dat stroomt naar het noorden. En deze specifieke stroming die heet de Atlantische Meridionale Overturning Circulatie, oftewel, vanaf nu gaan we het hebben over AMOK.

ML Het AMOKje, maar dit is toch ingenieus al?

NYD Het is amazing, het is natuurlijk gewoon geweldig hoe het hele klimaat in elkaar zit. Die amok die zorgt er dus voor dat Noord-Europa een ongewoon zacht klimaat heeft. Want als je kijkt naar Noord-Canada, dat licht op dezelfde breedtegraad, daar is het echt foking koud. Maar in Noord-Europa is het-

ML Oké. Het is mild.

NYD Het is niet kocking koud.

ML Het is zacht en mild.

NYD Ongewoon zacht. Als die amok stil komt te liggen, zijn we de pineut.

ML Want en waarom?

NYD Wat en waarom? Wat zou je zelf denken? Stel dat hij stil komt te liggen.

ML Dan wordt het hier kouder.

NYD Precies. De temperatuur in het westen van Europa gaat dalen. En in de noordelijke landen zou dat over 3 graden per 10 jaar kunnen zijn. Dat hebben klimaatwetenschappers enkele maanden geleden berekend. Die hebben daarover geschreven in de Science Advances. Dat is bijvoorbeeld een deel. Heb jij de Day of the Tomorrow gezien?

ML Nou. Jazeker, want kijk, ik zag dat plaatje van die rode kaart met dat blauwe vlekje.

NYD De blauwe vlek des doods.

ML En toen dacht ik, dit lijkt wel The Day After Tomorrow, want zo begint het eigenlijk ook in de film The Day After Tomorrow. Daar begint het met een wetenschapper die door een piepje wordt opgeschrikt, omdat één van de boeien die de temperatuur van het water meet van de golfstroom, opeens onder een bepaalde temperatuur komt. Dus kouder is dan normaal. En toen dacht ik, oh my god, dit is dit. En toen las ik pas, dit is waar de Day of the Tomorrow op is gebaseerd.

NYD Ja, heb ik wel gelijk een goede kanttekening. Dat is een nogal extreme versie van de ramp. Wordt daar afgebeeld, want in de werkelijkheid zou het er niet zo uitzien.

ML Nee, want wat in de film gebeurt, is dat er gewoon op een Noordelijk halfrond is een nieuwe ijstijd aangebroken.

NYD Ja, en ook echt in no time, toch?

ML Ja, echt in een dag of zo.

NYD Dat hebben we dus niet, daar hebben we het niet over.

ML Nou volgens mij niet eens in een dag, maar echt in een half uur. Je ziet het aankomen, het stromen.

NYD Het is natuurlijk filmisch heel slim om dat zo op die manier te doen, maar in werkelijkheid zou het dus niet overal even hard gaan. En we hebben ook nog de opwarming van de aarde door broeikas-effecten, dat doorgaat, dus dat gaat dan afkoeling toch nog enigszins tegen. Wat gebeurt er nog? Maar trouwens, dat, die hoge uitstoot van die broeikas-effecten, dat is ook weer niet dat het dan... oh, maar dan heft het een het ander op. NL Nee, dus het wordt alsnog wel kouder.

NYD Ja, ondanks die opwarming.

ML Maar gaat het alleen... ja, dit weet je misschien niet, maar gaat het alleen over temperatuur of zijn er ook nog allemaal...

NYD Ik ga nog meer vertellen. In Groot-Brittannië, dat is dan berekend, zou 80% van de landbouwoppervlak ongeschikt worden voor gewasgroei. In het zuiden, dus het Middellandszeegebied, daar is het nu al best wel heet vanwege de opwarming. Daar blijft hitte nog meer hangen. En in die landen daarboven is het dan een stuk kouder. Dus je hebt een soort overgangsgebied waar de hitte op de kou klapt. En dat overgangsgebied, daar heb je dus Nederland, Frankrijk, Duitsland, Denemarken, die landen. En als die op elkaar klappen die kou en die hitten, dan kan je dus zomaar te maken krijgen met tornado's of stormen, hagelbuien of heftige neerslag, kans op overstromingen in Noord-Amerika die nemen toe. Dit zijn gewoon een aantal dingen die hierdoor kunnen gebeuren, het zal zeker niet alles zijn. En dan heb je ook nog het zuidelijke halfrond, waar natuurlijk die warmte niet meer via die AMOC kan worden afgevoerd. Dus nu dient dat er ook voor om warmte weg te krijgen, dat gebeurt dan dus niet meer. Dat zou er dan op de, den duur voor zorgen dat het regenseizoen in de Amazone verschuift van de winter naar de zomer en dat de zomerse regenzones opschuiven naar een andere plek dan de tropen. Dus dat water, dat tropische regenwater, die regenstormen of wat dan ook,

ML Dat valt ergens anders.

NYD Dat valt dan dus niet meer op het regenwoud. En de Amazone, de bomen, de natuur en het groen maken ook allemaal onderdeel uit van. Je hebt verschillende kantelpunten, er zijn er een stuk of 30 of zo.

ML Hier geef je een voorbeeld van hoe een kantelpunt een ander kantelpunt versnelt. Zo gaat heel dat klimaat uit balans. Laten we eerlijk zijn, de klimaat, het klimaat is al uit balans, maar op dit moment...

NYD Maar die kantelpunten maakt het een soort van extra eng. Hoe kan het dan dat die amok stil komt te liggen? Groenland is aan het smelten door de opwarming en er valt meer regen dus dan komt er meer water in de oceaan. Dat water dat verdunt het warme water dat vanaf de evenaar komt en het water wordt dan zoeter en krijgt meer drijfvermogen. Nou we hebben net geleerd dat onderdeel van die stroming is dat een deel van het water moet zinken bij Groenland en dan zijn eigen koude stroom richting het zuiden kan voortzetten. Maar als het water niet meer goed zinkt, kan het ook niet terugstromen richting de evenaar. Ja, het is heel eng. Als het stopt, die AMOC, dan is dat dus niet terug te draaien. Dat is niet zo van, oh dan doen we even snel dit of dat. Het stopt niet van het ene op het andere moment. Dus het is ook weer niet zo van, nu gaat hij nog en morgen niet meer. Daar gaat ongeveer 100 jaar overheen, maar je gaat dus wel na een jaar of 20 al die gevolgen merken. En het idee was dus 2100, blijft raar om dat te zeggen, dat zou dan het moment zijn dat hij instort.

ML De eerste tekenen er zijn.

NYD En nieuw onderzoek heeft dan een soort graadmeters, waaraan je, dat onderzoek laat zien dat deze graadmeters vertellen ons dat de AMOK op instorten staat. Een van die graadmeters is minder terugstroming van zoet water bij Zuid-Afrika en daar komt hij dan. Dat is iets wat blijkbaar al aan de hand is. Dus dat is heel eng.

ML Het is dus nu al bezig het instorten van, of tenminste dat het tot stilstand komt.

NYD Er zijn meer voortekenen. Dat is dus ook die blauwe vlek waar ik maar niet over uitgepraat raak. Die blauwe vlek voor die blauwe vlek. Dat is dus een plek in de AMOK, waar het water dan dus kouder is dan dat het zou moeten zijn. Dat is die blauwe vlek. Maar ik moet wel, kanttekening, de vlek zou nog te verklaren kunnen zijn door toevallige schommelingen in de zeewatertemperatuur. Dus het is niet een... Kijk die oceanograaf die ik quote, van dit is heel griezelig, die ziet het echt heel somber in, maar dat is dus niet per definitie

ML De waarheid.

NYS Ja, dat zou dus ook kunnen zijn dat dat is toeval, joehoe, groetjes. Het was toevallig hier koud in plaats van dat is precies wat we dachten wat ging gebeuren maar dan over 80 jaar, maar we zien het nu al.

ML Maar er zijn wel andere tekenen die duidelijk...

NYD De golfstroom langs Florida is meetbaar afgezwakt, dat is ook een voorteken. En de toename van hittegolven in Europa zou ook te maken kunnen hebben met het stilvallen van de AMOK. En het is sowieso... We weten sowieso dat die nog nooit zo zwak is geweest de afgelopen duizend jaar als dat die nu is. Dat is iets wat we al weten. Dus er zijn metingen gedaan en dan kunnen ze al zien dat die sinds het midden van de vorige eeuw al met 15% vertraagd is. Dus er is wel al... Dus het is al niet best. En die wetenschappers van de Universiteit Utrecht die hebben dus een soort nieuwe berekeningen gedaan en dan kunnen ze dus inschatten wanneer die instorting dan een feit zal zijn en dan hebben ze het over tussen 2037 en 2064.

ML Ja dus dan heb je het over, nou laten we zeggen vanaf over twaalf jaar en daarna.

NYD Er is ook nog een ander onderzoek. Wetenschappers van de Universiteit van Kopenhagen die hebben wiskundig naar de oceaantemperaturen gekeken en die zeggen dat het al kan vanaf 2025.

ML Dat is volgend jaar.

NYD Ja, tussen 2025 en 2095.

En dan hebben ze als beste schatting 2057. Ja, dit is gewoon echt... Het is doodeng en verschrikkelijk. En dan vraag je je natuurlijk af, kunnen we dat dan nog tegengaan? Nou, de oceanograaf van "wat griezelig", de beste man heet Rampstorf, zal ik het maar gewoon een keertje zeggen. Die heeft zijn onderzoeksartikel afgesloten met de volgende oproep: Fossiele brandstoffen uitfaseren en ontbossing stoppen. Zo snel mogelijk.

ML Ja, het is wat we altijd willen en doen.

NYD Ja, het is natuurlijk niet voor niks dat dat altijd de wens of de vraag of de eis is vanuit demonstranten, vanuit klimaatwetenschappers. Dit moet, ja, het moet gestopt worden. Maar ja, ik. Het is gewoon weer zoiets dat je denkt... What the fuck?

ML Dit is dus de reden waarom ik het weg klikte en toen toch weer aanklikte, omdat ik dan toch wil weten of het er dan staat om nog terug te draaien. Gelukkig vind ik het geruststellend dat het nog terug te draaien is, maar dat maakt ook

NYD Dat we dat kantelpunt niet overgaan.

ML Ja, dat we er nog niet zijn en dat we het kunnen voorkomen. Maar het maakt altijd dat ik me zo machteloos voel, omdat je zoveel mensen nodig hebt die dit allemaal willen en eigenlijk vooral de beleidsmakers die dit serieus nemen en dat voelt gewoon alsof we daar nu op z'n verst ooit vanaf zitten.

NYD Als je kijkt naar de nieuwe coalitieplannen, daar wordt dus niks gezegd over het afbouwen van fossiele subsidie, daar worden zelfs afgeschafte fossiele subsidies weer opnieuw ingevoerd, dus dat is kut. Daarom zou ik willen zeggen: ga protesteren.

ML Is er een protest in de pijplijn?

NYD Een heel groot protest zeker. Zaterdag 6 juli 2024 vanaf 1 uur wordt de A12 weer geblokkeerd door Extinction Rebellion. Maar op datzelfde moment is er naast de A12 op het Malieveld het Klimaatrechtvaardigheid protestival. Dus ook voor mensen die denken van: ik vind het onprettig om op die snelweg te protesteren, wat ik helemaal kan snappen als je je daar niet lekker bij voelt, doe het vooral niet. Maar je kan dus ook daarheen. En sowieso als je gaat naar de website van Extinction Rebellion, er zijn zoveel evenementen waar je naartoe kan en dat gaat echt van samen eten waar je ook gewoon je angsten of je zorgen kan uitspreken naar elkaar wat ook al prettig kan zijn, naar het klimaatalarm weet je wel als het luchtalarm afgaat dat je op de grond gaat liggen, echt allerlei dingen. En je kan ook filteren op: ik als beginnend of als nieuwe rebel wil ergens bij zijn, welke evenementen zijn dan geschikt.

ML Als je dus wel de boel wil bezetten, kan je je opgeven voor zo'n training.

NYD Sowieso actietraining doen, dat is echt een tip. Denk niet van: ik doe gewoon even mee aan zo'n A12 en ik ga dat allemaal niet doen, ik vind het onzin. Ik vind het echt wel belangrijk dat mensen dat doen, kan ook online.

ML Het is ook gewoon echt goed om te weten welke risico's je loopt, wat er gebeurt, wie wat zegt, wat de politie mag doen. En over demonstreren gesproken: er is ook een website waar je op kan kijken als je wil weten hoe ver bijvoorbeeld het demonstratierecht gaat. Want het demonstratierecht is een groot, groot goed in Nederland. Ook nu nog steeds, ook met deze coalitie, is nog steeds het demonstratierecht aan de hand.

NYD Grondrecht.

ML Een grondrecht inderdaad.

NYD Grondwet. Wat? Grondwet, grondrecht, hoe zeg je dat?

ML In ieder geval, je mag protesteren, je mag je stem laten horen, je mag roepen wat jij belangrijk vindt. En je wordt ook beschermd door de wet om dat te doen. Je mag niet zomaar weggehaald worden.

NYD Demonstratierecht.nl had je dat al gezegd?

ML Nee.

NYD Het is een adviestoel die is gemaakt op het initiatief van Rijksuniversiteit Groningen. Het is een soort objectief platform of onafhankelijk platform moet ik zeggen waar al deze informatie te vinden is. Dus wat houdt het demonstratierecht in? Mag je als demonstrant een plaats blokkeren of bezetten? Mag je op een snelweg gaan zitten? Wat betekent burgerlijke ongehoorzaamheid? Wat zijn redenen om demonstratie in te perken? Dus dat kan je allemaal vinden daar. Ik vind dat heel prettig om te lezen. En fun fact: gemaakt door onze eigense Liesbeth Smit, die ook onze website heeft gemaakt geheel vrijwillig.

ML Ja precies, dank je wel Liesbeth. En ook bedankt voor het demonstratierecht.nl.

NYD Ja, hele fijne website.

ML Daar kan je dus echt op lezen hoe ver dat demonstratierecht eigenlijk gaat, hoe goed je beschermd bent en wat je allemaal mag doen. Want ik denk dat veel mensen toch zoiets hebben van: op een snelweg mag je niet gaan zitten, dat is tegen de wet.

NYD Ga maar lezen.

ML In dat demonstratierecht mag je echt veel.

SPONSOR PAMPUS

NYD Het is weer tijd voor onze GEHEIME sponsor

ML De sponsor waar jullie met GEEN WOORD - ik herhaal: MET GEEN WOORD - over mogen reppen buiten deze honingballencommunity om, omdat het een PAREL is.

NYD We hebben het natuurlijk over Forteiland Pampus - een hemels eiland voor de kust van Amsterdam. En dan hebben we het VOORAL over de zomerlicht avonden die ze deze zomer weer organiseren.

ML Met de boot ga je - vanaf IJburg of Muiden - naar het eiland om daar puur en lokaal te eten. Veel van het lekkers dat je je daar voorgezet krijgt komt van het eigen eiland.

NYD Pampus staat of course, hoe kan het ook anders, op de UNESCO werelderfgoed-lijst en sinds dit jaar is het HET EERSTE werelderfgoed dat compleet fossielvrij is!

ML Kijk, vroeger was het eiland onderdeel van de verdedigingslinie die Amsterdam moest beschermen. En zo ingericht dat het zelfvoorzienend - off-grid - was en dat soldaten er een aantal maanden zonder hulp van het vasteland konden leven

NYD Vroeger gebruikten ze steenkolen om het eiland van energie te voorzien, nu zijn ze nog altijd off grid, maar op een duurzame manier

ML Met zonnepanelen, eigen windmolens en met organisch afval wordt heel het eiland van energie voorzien. Pampus als groene proeftuin voor een betere wereld!

NYD Over tuinen gesproken, daar zijn er dus meerdere van op het eiland. En het hele jaar worden er groenten, kruiden en eetbare bloemen verbouwd

ML Er is gekozen voor minder bekende gewassen, zoals: pronkbonen, truffelaardappelen en ananasmunt

NYD Kan er dus zomaar een pronkboon als voorgerecht op je bord liggen tijdens zo'n zomerlichtavond

ML Tussen de gangen door dwaal je lekker over het eiland, door het ruïneuze deel van het fort of je neemt een duik

NYD en dan schuif je weer aan voor die truffelaardappel of een gefrituurd kontje van een prei met wat ananasmunt

ML Klinkt toch hemels. Lieve mensen, boek die tickets snel, want het is maar een paar avonden deze zomer. Ik word er plaatsvervangend zenuwachtig van voor jullie of jullie nog wel een kaartje kunnen bemachtigen

NYD Uiteraaaaaard hoeft een honingbal niet de volledige prijs te betalen. We mogen een korting geven van 7,50 per persoon op het Zomerlichtarrangement. En daarvoor gebruik je de volgende aan elkaar geschreven code, DamnHoneyVoorPampus.

ML Meer info en reserveren ga naar pampus.nl/damnhoney

NYD Zie je op Pampus.

TUNE MUZIEK

NYD We gaan naar de Yes. Zit jij nog een beetje lekker in je sauna?

ML Nee, niet zo. GELACH. Ik heb een slapend been.

NYD Heb je toch iets leuks voor de mensen?

ML Ja, ik heb wel wat leuks voor de mensen. Oké, weet jij nog, vijf jaar geleden, toen we al met DAMN, HONEY bezig waren, toen hebben we hier over gepraat, ik weet het vrij zeker. Over de TU Eindhoven, die het volgende radicale voorrangbeleid invoerde, namelijk: alle vacatures voor wetenschappelijk personeel moesten een half jaar lang alleen openstaan voor vrouwen.

NYD Ik weet het nog heel goed, er was ook wel veel ophef over. Discriminatie!

ML Oh my god, je wilt toch niet aangenomen worden alleen omdat je vrouw bent? Het was een heel ding. Het idee was: pas als na een half jaar geen geschikte kandidaat was

gevonden, mochten ook mannen solliciteren. Ze hebben onderweg wel hun aannamebeleid een klein beetje moeten aanpassen.

NYD Toch wel discriminatie?

ML Toch helaas wel discriminatie. Ze werden op hun vingers getikt door het College van de Rechten van de Mens.

NYD Ook al vonden de feministen van DAMN, HONEY het een toppie.

ML Ja, wij hadden zoiets van dit is helemaal toppie. Maar helaas, het College van de Rechten van de Mens zei wel: nou dit is discriminerend en dit en dit en dit. Dus ze hebben van alles moeten aanpassen. Uiteindelijk is het zoiets geworden: de voorkeursbehandeling gold niet meer voor alle vacatures, maar voor 30 tot 50 procent van de openstaande functies.

NYD Dat mocht wel blijkaar.

ML Ja. Het is ook nog zo dat in dit voorkeursbeleid, het heet het Irene Curie Fellowship, daar kregen vrouwen ook coaching en een wetenschapsbudget, van een ton. Dat is mooi meegenomen. We zijn nu vijf jaar later en het heeft effect.

NYD Het heeft effect.

ML Het heeft effect.

NYD Wat voor een effect?

ML Welk effect? Nou, dit effect. Nieuw wetenschappelijk personeel...

NYD Sorry, maar hoe ik met die A mok zat op te bouwen, zo bouw jij dit op.

ML Dit effect. Nieuw wetenschappelijk personeel, dat wordt aangenomen op de TU Eindhoven, dat dus nu aan de slag gaat, is nu voor de helft vrouw en de helft man. Dus dat is 50-50. En eerder was de verhouding van mensen die aangenomen werden 70% man en 30% vrouw. Dus dat is nu een evenwichtige instroom aan mensen. Er is ook onderling contact, veel, met die vrouwen. Die vrouwen kunnen allemaal lekker in een netwerk.

NYD Dat is oprecht natuurlijk heel fijn, ik maak er een grap van.

ML Het klinkt een beetje van ach, die vrouwtjes, maar dat is niet zo. Want op het moment dat jij als vrouw in een door mannen gedomineerd werkveld komt, dan voel je je natuurlijk snel... Dat is een beetje een soort vijandige omgeving kan dat zijn. En nu, als je én meer vrouwen hebt, én ze hebben dat netwerk en ze kunnen met elkaar delen waar je tegenaan loopt, dat is gewoon heel goed. Het is die praatgroep die iedereen nodig heeft. De rector, Magnificus, vindt ondersteuning op dat soort vlakken heel erg belangrijk. Zij zegt: we moeten zorgen dat de faciliteiten er zijn. We moeten niet alleen vrouwen aantrekken, want dat doen ze dus nu, maar ook ondersteuning geven. Dat doen ze nu met die netwerken. En zodat ze met een gerust hart kunnen groeien in hun werk.

NYD We hebben toch wel eens brieven voorgelezen over dat mensen beginnen in zo'n mannen-geïsoleerd werkveld en dat ze uiteindelijk toch afhaken. Niet omdat ze het werk

niet leuk vinden, maar omdat ze zichzelf niet kunnen ontplooiën of niet serieus genomen worden, noem het maar op. Dus het is heel belangrijk dat je niet alleen maar gaat opletten van nemen we nu wel genoeg vrouwen aan, maar ook welke omgeving bied je ze.

ML Ja, want je kan er niet vanuit gaan dat iedereen maar blijft hangen als de omgeving niet prettig is, de werkomgeving. Dit gaat trouwens wel dus over de instroom die nu 50-50 is, want als je naar de totale verdeling van heel die TU Eindhoven kijkt is het nog steeds scheef, want dan heb je het nog steeds over ruim 70% man en 30% vrouw. Dat gaat ook over bijvoorbeeld studenten.

NYD Ook interessant.

ML Dus er is nog steeds veel winst te behalen. Maar dat beleid werkt dus, dat is nu na vijf jaar duidelijk. Yes! Oké, dan heb ik nog een yes. Yes nummer 2 begon allemaal heel stom. Het gaat over de herdenking van het slavernijverleden.

NYD Ik weet waar je heen gaat.

ML Ik dacht, ik zeg het vast, laten we de mensen niet de hele tijd in spanning houden waar het over gaat. Op 1 juli is het Ketikoti. Dan vieren we de afschaffing van de slavernij in Suriname en op de voormalige Nederlandse Antillen.

NYD Hebben we een mooie aflevering over gemaakt.

ML Hele mooie aflevering over gemaakt, met Janice Deul.

NYD En een goed boek van Janice Deul, dat je kan lezen.

ML Ga dat dus vooral luisteren en lezen. Wel eventjes kort. Vorig jaar was het 150 jaar geleden dat de afschaffing van de slavernij was. Dan is er vaak een gesprek over of het in 1863 of 1873 was. In 1863 werd de slavernij op papier afgeschaft, administratief. Maar toen moesten nog heel veel tot slaaf gemaakte mensen nog tien jaar kosteloos werken voor de plantagehouders, omdat de plantagehouders zo zielig waren dat ze hun bezit moesten opgeven. Eigenlijk kan je pas zeggen dat er vanaf 1873 vrijheid was voor de mensen. Op 1 juli is het altijd Ketikoti, dat betekent verbroken ketenen. Dan is er een herdenkings- en feestdag. Want je herdenkt natuurlijk al dat verschrikkelijke leed dat is geleden en je viert dat er vrijheid is. Dus het is een dag om bij stil te staan, om te reflecteren en ook wel echt kritisch te kijken naar hoe het doorwerkt. Want er is nog steeds racisme, er is institutioneel racisme. Je kan daar niet omheen. Het is voor veel mensen natuurlijk een belangrijke dag.

NYD Het zou voor ons allen een belangrijke dag moeten zijn en een vrije dag moeten worden.

ML Het is voor witte mensen en zwarte mensen een gedeelde geschiedenis die pijnlijk is en waar juist over gepraat moet worden.

NYD Ja, we moeten er dus niet van weggijken of denken: dat was vroeger.

ML In de aflevering met Janice, luister die vooral, want het is een hele goede aflevering. Daar vertelt ze bijvoorbeeld ook over vrouwelijke verzetstrijders in de strijd voor de

afschaffing van de slavernij. Dat waren ook echt coole vrouwen. Het is echt de moeite waard om naar te luisteren. Maar goed, even terug naar dit jaar. Elk jaar op 1 juli is er de Nationale Herdenking Slavernijverleden. Ook dit jaar. Dat is altijd in het Oosterpark in Amsterdam.

NYD Dat kan je ook kijken trouwens. Je hoeft er niet zelf per se bij te zijn.

ML Gewoon op NOS, het wordt gewoon uitgezonden. Vorig jaar was het natuurlijk groot, want toen ging de koning excuses maken voor het slavernijverleden. Ik zal trouwens eventjes een linkje geven naar de toespraak van hem. Want dat was ook gewoon een heel bijzonder en groot moment. In december van het jaar daarvoor had premier Rutte al excuses gemaakt voor het slavernijverleden, dus het waren twee best wel grote momenten.

NYD Ja, maar tegelijkertijd natuurlijk ook wel met de kritische...

ML Natuurlijk, altijd met de kritische noot.

NYD Dat het niet genoeg is om het alleen maar om te zeggen: oh excuses, maar vervolgens wel je institutioneel racisme zo'n gang te laten gaan.

ML Ja, nee, dat is zeker waar. En tegelijkertijd ook belangrijk om te herkennen wat er gebeurd is. Goede stappen, stap in de goede richting. Maar dit jaar is natuurlijk ook weer alles anders dan vorig jaar. Want nu is de PVV vet groot. De huidige Kamervoorzitter is Martin Bosma van de PVV. Wie legt er altijd een krans namens de Tweede Kamer? De Kamervoorzitter. Martin Bosma in dit geval dus. Dus hij gaat een krans leggen tijdens de slavernijherdenking. Dat is bezopen. Ik zou willen zeggen: dat is bezopen. Maar dat is echt bezopen. Ik zal niet al te veel ingaan op waarom het bezopen is. Ik zal wel wat linkjes in de show notes zetten als je wilt weten wat deze man allemaal voor racistische shit zegt. Het is belangrijk om te weten dat hij openlijk racistisch is. Vorig jaar gebruikte hij nog het N-woord. Hij doet heel denigrerend over de excuses voor het slavernijverleden. Hij is het daar ook niet mee eens. En dan spreekt hij bijvoorbeeld van slavernijgedrang.

NYD En dan zou hij daar een krans moeten leggen. Ja, dat **kan** gewoon niet.

ML Nee, want een kamervoorzitter... Oké, iemand die denigrerend is over Afro-Caribische Nederlanders, spot met de noodzaak van bewustwording van het slavernijverleden en ontkent dat het slavernijverleden doorwerkt in racisme in het heden, kan toch niet voor een herdenking die precies draait om die dingen een kans leggen.

NYD Het is een schande ja. En het ding is ook, je kan wel zeggen, dan ga je niet naar die herdenking, want je wil daar niet bij zijn als zo'n persoon daar aan meedoet, maar dat kan je mensen niet afnemen. Dat ze niet bij die herdenking aanwezig kunnen zijn, dat kan niet. Want het is zo belangrijk dat die herdenking er is en dat je er wel heen kan en dat het een omgeving is waar met alle respect en alle liefde, woede, alle gevoelens die daar mogen zijn, dat die er zijn en dat het niet iemand is die er op neerkijkt en het onzin vindt en racistische shit loopt te verkondigen.

ML En dan is het ook nog gewoon een belangrijke rol van iemand. Iemand gaat een krant leggen namens de regering.

Het kan niet.

NYD Nee, het kan gewoon niet.

ML Hij was uitgenodigd, hij zou komen op uitnodiging van het NiNsee, denk ik dat je het uitspreekt, Nationaal Instituut Nederlands Slavernijverleden en Erfenis. En dit is het instituut dat de herdenking altijd organiseert. En het is traditie...

NYD Ja, dat de Kamervoorzitter het doet.

ML Nou ja, de Kamervoorzitter, de eerste en tweede Kamervoorzitters worden uitgenodigd.

NYD Ja, maar het is dus niet zozeer dat hij persoonlijk wordt uitgenodigd, omdat hij nou...

ML Nee, zo van, oh fun, we gaan Marvin Bosma van de PVV uitnodigen. Nee, en hij zegt ook de hele tijd, nee, nu ben ik Kamervoorzitter. Nu neem ik afstand van mijn rol als PVV'er. Nu doen al die uitspraken er niet meer toe. Zo werkt het niet, want kijk, dat je bijvoorbeeld als Kamervoorzitter andere politieke opvattingen dan de meerderheid van de Kamer. Dat kan.

NYD Ja maar als Kamervoorzitter ben je een soort neutrale speler, is het idee.

ML Ja, maar als je als privépersoon anders over dingen denkt, dat kan. En dat hoeft ook niet per se niet met elkaar te verenigen te zijn. Maar wat hij zegt aan dingen is beledigend, is tegen de grondwet, is discriminerend. Het is tot in de kern pijnlijk voor mensen. En dan kan je niet zeggen dat hij de hele tijd in de rol van kamervoorzitter is. Je moet dat loszien van de persoon, maar dat kan niet. Dat kunnen regular mensen zoals wij hem natuurlijk niet loszien van zijn rol.

NYD Nee, natuurlijk niet.

ML Dat gaat toch nergens over? Dit is een hele sad inleiding. Dan wil ik graag naar de yes. En de yes is dat ophef werkt en er is veel ophef gekomen.

NYD Activisme, ja.

ML Ja. Activisme werkt. Ten eerste is er een petitie opgetuigd door de coalitie voor een waardige in juli. En die petitie is in een mum van tijd meer dan 20.000 keer getekend. Dus er was echt, er waren veel mensen kwaad. En meer dan 150 Nederlanders van kleur en 35 organisaties, waaronder de amazing Sylvana Simons, de amazing Akwasi en de amazing Jerry Afriyie, schreven een brief aan de Tweede Kamer, aan het NiNsee en aan de gemeente Amsterdam dat het bezopen is dat Bosma naar die herdenking zou komen, ondanks dat het traditie is dat er een voorzitter is. En daarin stond ook dat je niet kan vragen van de mensen voor wie deze herdenking belangrijk is, dat ze de persoon lostrekken van...dat ze de persoon die schadelijke uitspraken doet lostrekken van die rol. En ze schrijven, de aanwezigheid van Martin Bosma op 1 juli is een klap in het gezicht van allen voor wie deze dag een intense betekenis heeft. Ja, dat klopt. Bosma zat de hele tijd

natuurlijk zo van, nou ik kom toch? Nu is er gelukkig zoveel ophef gekomen dat het NiNsee.. hoe noem je dat? De voorzitter, de baas van het NINSE, Linda Nooitmeer, heeft nu wel gezegd dat hij niet kon komen. Niet-sorry-dag. Je mag gewoon niet komen, groetjes.

NYD Uitnodiging ingetrokken.

ML Nee, het past niet. In eerste instantie had het NiNsee gevraagd dat hij moest reflecteren op zijn uitspraken. En daarvan zegt hij dan dat de Kamervoorzitter als instituut onafhankelijk is, dat het niet past dat hij reflecteert op wat hij in het verleden als Kamerlid heeft gezegd.

NYD Ja, hij blijft gewoon de hele tijd die twee dingen los van elkaar trekken.

ML Ja, en Linda Nooitmeer zegt dat het nog geen jaar geleden is dat de Kamervoorzitter uitspraken gedaan heeft waarin onze voorouders niet worden gerespecteerd, die als kwetsend zijn ervaren. Dat ligt allemaal nog heel vers in het geheugen. Ga maar aan Jan met de pet vertellen dat het er niet meer toe doet. Rationeel en democratisch besturen klopt het, maar niet met het gevoel in de brede samenleving. Dus gelukkig heeft al die ophef er nu voor gezorgd dat Bosma niet komt. Er komt ook geen vervanger, maar wel een tienkoppige delegatie vanuit nog, het demissionaire kabinet.

NYD Ja, dat is toch ook een soort statement, heb ik dan het gevoel.

ML Dat idee heb ik ook, dat gewoon lekker met z'n tiene... **NYD** Ja, van we vinden het belangrijk, we komen.

ML Dus nog steeds niet een hele uitgesproken yes in de zin van, God, wat zit er toch allemaal heerlijk.

NYD Het is natuurlijk weer een yes die voortkomt uit allerlei verschikkingen, maar goed.

ML Maar ik ben blij dat het heeft gewerkt en dat het ook echt wel helpt als de samenleving zich uitspreekt. Nou, yay!

EINDTUNE

NYD Dit was aflevering 189! Shownotes vind je op damnhoney.nl/aflevering-189. En in de loop van de week verschijnt daar ook het transcript.

ML Daniël van de Poppe bedankt voor de edit, Liesbeth Smit bedankt voor onze website en Lucas de Gier bedankt voor de jingles

NYD Bedankt transcriptteam: Marleen, Marlou, Marloes, Elise, Evq, Barbara, Joan, Fenna, Sabine, Meike, Laura, Lisanne, Rivka, Sabine, Hannah en kersverse aanwinst DYREEN!

ML Wij kletsen nu nog even door in onze bonuspodcast 'Je doet het er maar mee'. Die kun je luisteren als je ons vanaf 1 euro per maand steunt op petjeaf.com/damnhoney

NYD Ja, of niet.

ML Zelf weten!